

SŁAWOMIR SPRAWSKI
Kraków

DR STANISŁAW KALITA
26 KWIECIEŃ 1961 – 22 LUTY 2000

Urodził się w Szczecinie, ale wraz z podjęciem w roku 1980 studiów historycznych na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego na stałe związał się z Krakowem, szybko i głęboko wrastając w tutejsze środowisko. W czasie studiów pracował w Kole Naukowym Historyków będąc członkiem zarządu i sprawując opiekę nad biblioteką. Studia ukończył pisząc, pod kierunkiem prof. Aleksandra Krawczuka, pracę na temat *Państwa hellenistyczne w Baktrii i w Indiach. Studium izolacji*. W tym czasie był już studentem archeologii. Jako temat swojej drugiej pracy magisterskiej ponownie wybrał problematykę baktryjską tym razem zwracając się ku źródłom numizmatycznym. Pod opieką prof. Janusza Ostrowskiego powstała praca *Portrety na monetach władców greko-baktryjskich i indo-greckich. Próba klasyfikacji*. W roku 1990 rozpoczął studia doktoranckie, a w roku następnym został przyjęty na etat asystenta w Zakładzie Historii Starożytnej. Pod opieką prof. Edwarda Dąbrowy przygotował i obronił w 1999 roku rozprawę doktorską. Przez wiele lat prowadził zajęcia z dziejów Bliskiego Wschodu dla studentów historii. Był stypendystą Fundacji Gipsona-Sikory, Fundacji Sorosa i Fundacji Lanckorońskich.

Jego zainteresowania badawcze, jak wskazują tematy obu prac magisterskich, koncentrowały się wokół dziejów państw greckich w Baktrii, krainy zajmującej teren północnej części dzisiejszego Afganistanu i północnych Indiach. W swojej pracy mierzył się, ze szczególnym dla tego wycinka dziejów, niedostatkami informacji źródłowych i co za tym idzie licznymi a ugruntowanymi w nauce hipotezami wysuniętymi przez tak zasłużonych badaczy jak W. W. Tarn czy J. Wolski, z którymi nie wahał się polemizować. Przykładem takiej polemiki jest artykuł „Obłężenie, którego nie było? Uwagi na marginesie historii wojny Antiocha III z Eutydemosem królem Baktrii” (*Studia Classica et Byzantina Alexandro Krawczuk oblata*, Kraków 1996, s. 47-55). Poddał w nim krytyce powszechnie przyjmowaną tezę o dwuletnim obłężeniu Baktry, stolicy państwa Eutydemosa, przez Antiocha III, wskazując na nikłą podstawę źródłową, na której została oparta.

W swoich badaniach dużą wagę przywiązywał do źródeł numizmatycznych, czego wyrazem był opublikowany na łamach *Notae Numismaticae-Zapisków Numizmatycznych* (II, 1997, s. 7-24) artykuł „Portraits of Rulers on Graeco-Bactrian and Indo-Greek Coins. An Attempt at Classification”. Przedstawił w nim analizę wyobrażeń władców na monetach greko-baktryjskich i indo-greckich wyróżniając osiem typów: w diademie; w diademie i hełmie; w diademie i *causaia*; z *proboscis*; rzucającego oszczepem; siedzącego na koniu; jako wojownika pieszego oraz w towarzystwie drugiej osoby. Jednocześnie zwrócił uwagę na dużą klasę artystyczną tych wyobrażeń, nie odbiegającą od portretów umieszczonych na monetach bitych w największych centrach świata hellenistycznego. Ukoronowaniem jego wieloletnich badań była rozprawa doktorska pod tytułem *Wybrane problemy historii państw greckich w Baktrii i w Indiach*. W pierwszej części pracy skoncentrował się na Baktrii poruszając kwestię buntu Diodotosa i narodzin królestwa Greków baktryjskich oraz konfliktu króla Eutydemosa z Antiochem III. W dalszej części omówił chronologię i zasięg ekspansji królów baktryjskich na terenie Indii. Wiele miejsca poświęcił kształtowi administracji i organizacji armii baktryjskiej oraz problemom wzajemnych stosunków pomiędzy ludnością grecką a indyjską zwracając uwagę na niezwykle interesujący proces przenikania się obu wielkich kultur. Praca powstała w oparciu o szczegółową analizę nielicznych informacji przekazanych przez autorów greckich i łacińskich. Pragnąc poszerzyć tę skąpą bazę źródłową sięgnął po zabytki epigrafiki północno indyjskiej, źródła chińskie, wyniki badań archeologicznych prowadzonych na terenach Afganistanu,

Pakistanu i Tadżykistanu, a przede wszystkim do źródeł numizmatycznych. Praca spotkała się z bardzo przychylną oceną obu recenzentów – prof. J. Wolskiego i prof. M. Mielczarka. Śmierć zaskoczyła Autora w czasie przygotowania rozprawy do druku. Pośmiertnie, w *Classical Review* (vol. 50, 2000, s. 511-512) ukazała się przygotowana przez niego recenzja książki F.L.Holta, *Thundering Zeus. The Making of Hellenistic Bactria*.

Od czasów studenckich wielką pasją S. Kality była wspinaczka wysokogórska. Przez wiele lat był też związany z czasopiśmem *Góry*, gdzie pełnił m.in. funkcję zastępcy redaktora naczelnego. Swoje nieczęste wśród badaczy antyku a doświadczenia i wiedzę wyniesioną z wypraw wysokogórskich oraz szkolenia adeptów wspinaczki, wykorzystywał w badaniach nad wojskowością grecką. Niestety zdążył ogłosić drukiem jedynie dwa krótkie artykuły „Zbrojnie i nocą” (*Góry* nr 1, 1991, s. 13) i „Skrzydłaci żołnierze – oddział specjalny w armii Aleksandra Macedońskiego” (*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace historyczne* z. 117, Kraków 1995, s. 21-29). W drugiej ze wspomnianych publikacji zwrócił uwagę na epizod kampanii Aleksandra Wielkiego w Środkowej Azji, jakim było zdobycie tzw. skały sogdyjskiej przez trzystu Macedończyków. Poddając drobiazgowej analizie przekazy Arriana i Kurcjusza Rufusa wykazał, że było rzeczą zupełnie niemożliwą aby w akcji tej brali udział przypadkowi ochotnicy. Wyposażenie, technika pokonywania urwiska opisana w źródłach, a przede wszystkim skala trudności wskazuje, że tacy „komandosi” musieli znajdować się w składzie armii Aleksandra.

Z dużym zapałem popularyzował wiedzę o antyku. Ciekawym tego przykładem były jego zajęcia prowadzone dla młodzieży licealnej w czasie rejsów po Morzu Śródziemnym na pokładzie „Zawiszy Czarnej”.

Spod jego pióra wyszły też rozdziały poświęcone dziejom Egiptu i Bliskiego Wschodu w epoce hellenistycznej, w skierowanej do szerokiego kręgu czytelników *Wielkiej historii Świata* (t. IV, „Imperium Achemenidów (600-330 p.n.e.)”, Kraków 2000, s. 151-182; t. V, „Azja w epoce hellenistycznej” i „Państwo Ptolemeusza”, Kraków 2000, s. 65-110 i 111-134). Napisał też tzw. *kapsułę* – „Początki taternictwa” zamieszczoną w VIII tomie *Wielkiej Historii Polski* autorstwa J. Buszki (*Od niewoli do niepodległości (1864-1918)*, Kraków 2000, s. 331-334).

Odszedł, niespodziewanie, po krótkiej i gwałtownej chorobie, pogrążając w smutku rodzinę, licznych przyjaciół i kolegów. Został pochowany na Cmentarzu Salwatorskim w Krakowie.

SŁAWOMIR SPRAWSKI

DR. STANISŁAW KALITA,
APRIL 26, 1961 – FEBRUARY 22, 2000

Although born in Szczecin, once he enrolled as an undergraduate in the Faculty of Philosophy and History at the Jagiellonian University in 1980, he formed a quick and lasting association with Cracow and its academic community. While still an undergraduate, we was involved in the Historical Society, where he became a member of its governing body and assisted in the library. He graduated with a thesis written under Prof. Aleksander Krawczuk *Państwa hellenistyczne w Baktirii i w Indiach. Studium izolacji* [Hellenistic States in Bactria and India. A Study in Isolation]. By then he had started studies in archeology. His second master's thesis in this field also concerned Bactrian history and used numismatic sources. Supervised by Prof. Janusz Ostrowski, the work was titled *Portrety na monetach władców greko-baktryjskich i indo-greckich. Próba klasyfikacji* [Portraits on Coins of Greco-Bactrian and Indo-Greek Rulers. An Attempt at Classification]. In 1990 he began doctoral studies and the following year he became an assistant at the Department of Ancient History. Under the supervision of Prof. Edward Dąbrowa, he wrote and defended his doctoral dissertation in 1999. For many years he taught classes in the history of the ancient Middle-East to history students. He received scholarships from Gibson-Sikora Foundation, Soros Foundation, and Lanckoroński Foundation.

As indicated by the titles of both his theses, his research interests focused on the history of Hellenistic states in Bactria, a land in today's northern Afghanistan, and in northern India. In his work he faced an inadequacy of source information, which is particularly aggravating in this segment of historical knowledge, and consequently dealt with many accepted hypothesis by such recognized scholars as W. W. Tarn and J. Wolski, with whom he did not hesitate to disagree. One example of such polemic is the article „Oblężenie, którego nie było? Uwagi na marginesie historii wojny Antiocha III z Eutydemosem królem Baktirii” [A Siege that Wasn't? Some Remarks on the War between Antioch III with Euthydemus, king of Bactria] (*Studia Classica et Byzantina Alexandro Krawczuk Oblata*, Kraków 1996, pp. 47-55). In it, he criticized the widely accepted belief

that Euthydemos' capital Bactra was besieged by Antioch III for two years, as he indicated the all too scant source evidence to support such belief.

In his research, Doctor Kalita placed much reliance on numismatic sources, as exemplified by his contribution in *Notae Numismaticae* (1997: 7-24): „Portraits of Rulers on Greco-Bactrian and Indo-Greek Coins. An Attempt at Classification“. In the article, he analyzed representations of rulers on Greco-Bactrian and Indo-Greek coins, distinguishing between eight types: in diadem; in diadem and helmet; in diadem and *causaia*; in elephant scalp headgear (*proboscis*); throwing a javelin; mounted; as a foot soldier, and in the company of another. He commented on the renditions' high artistic value that was on a par with portraits impressed on coins produced in major centers of the Hellenistic world.

The crowning effort of his several-year-long research was a doctoral dissertation: *Wybrane problemy historii państw greckich w Baktrii i w Indiach* [Selected Problems in the History of Hellenistic States in Bactria and India]. In part one, he concentrated on Bactria, addressing such issues as the rebellion of Diodotos, the birth of a kingdom of Bactrian Greeks, and the conflict between king Euthydemos and Antioch III. Subsequently, he discussed the chronology and extent of the expansion of Bactrian kings in India. He devoted much attention to the administration and organization of the Bactrian army. Investigating the relations between Greek and Indian populations, the author pointed to the highly remarkable process of both cultures blending and permeating each other. The work was based on a detailed analysis of the scant information given by Greek and Latin authors. To broaden this inadequate base the author searched for clues in north-Indian epigraphics, Chinese sources, archeological findings in Afghanistan, Pakistan, Tadjikistan, and especially to numismatic sources. His work met with a very favorable opinion of both reviewers, Prof. J. Wolski and Prof. M. Mielczarek. Death struck when the author was getting the work ready for print. It was a posthumous publication when his review of F. L. Holt's, *Thundering Zeus. The Making of Hellenistic Bactria* appeared in the *Classical Review* (vol. 50, 2000:511-512).

From his student days, Stanisław Kalita had a passion for mountain climbing. For many years he was involved in the *Góry* magazine, where he served as deputy editor-in-chief for a spell. Rare among researchers into the Antiquity, such experiences and knowledge gained in alpine expeditions and mountaineering training were used by him in his insight

into Greek warfare. Unfortunately, he managed to publish only two short articles drawing from this lore: „Zbrojnie i nocą” [Armed, Shrouded in Night] (*Góry* no. 1, 1991, p. 13) and „Skrzydłaci żołnierze - oddział specjalny w armii Aleksandra Macedońskiego” [Winged Soldiers - Alexander the Great's Special Troops] (*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace historyczne*, fasc. 117, Kraków 1995, pp. 21-29). In the latter, he stopped to examine an episode in Alexander's Central Asian campaign in which 300 Macedonians captured the Sogdian Rock. Performing a close analysis of the evidence given by Arrian and Curtius Rufus, he demonstrated that it was quite impossible for such a feat to be accomplished by a random band of volunteers. The equipment, the techniques used to negotiate the incline as described in the sources, and above all the sheer difficulty of the task all suggest that Alexander's army must have possessed its own commandos.

Stanisław Kalita was always eager to popularize knowledge of the Antiquity. An interesting example were the courses he taught to secondary school students on board the *Zawisza Czarna* while cruising the Mediterranean.

He also contributed articles on the history of Egypt and the Middle East in the Hellenistic period which were part of a publication meant for a wide readership: *Wielka Historia Świata* [A Comprehensive History of the World] (vol. IV, „Imperium Achemenidów (600-330 p.n.e.)”, Kraków 2000, pp. 151-182; vol. V, „Azja w epoce hellenistycznej” and „Państwo Ptolemeusz”, Kraków 2000, pp. 65-110 and 111-134). Another contribution on early mountaineering in the Tatras was published in Vol. VIII of *Wielka Historia Polski* [A Comprehensive History of Poland] by J. Buszko (*Od niewoli do niepodległości (1864-1918)*, Kraków 2000, pp. 331-334).

He passed away suddenly, after a short and violent illness, leaving grief and an absence among his family and his many friends. He was buried in Salwator Cemetery in Cracow.

Translated by Tadeusz Stanek